

Особливість нинішнього розвитку суспільства, зокрема, інформатизація та цифровізація, які досягли значного прогресу, стали виходом у більшості випадків (як на побутовому рівні – покупка продуктів, ліків тощо через онлайн доставку, так і в професійних сферах – судах, державних установах, веденні бізнесу тощо), не стало виключенням тут і укладення правочинів відчуження об'єктів комунальної власності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>
2. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо продажу земельних ділянок державної та комунальної власності або прав на них (оренди, суперфіцію, емфітевзису) через електронні аукціони: проект Закону. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66972
4. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 № 1404-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>
5. «Прозорро.Продажі» – система онлайн аукціонів з продажу та здачі в оренду майна. URL: <https://prozorro.sale/#brokers>
6. Сетам – система електронних торгів арештованого майна. URL: <https://ezakupivli.com.ua/rmb/realizatsiya-areshtovanogo-majna>

Степанець Юрій Леонідович,

*асистент кафедри загальнотеоретичної, конституційної та цивілістичної
юриспруденції МІП НУ «ОЮА», аспірант кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВОВА ПРИРОДА ТАТУЮВАННЯ ЯК НЕТИПОВОГО ОБ'ЄКТА АВТОРСЬКОГО ПРАВА

Невід'ємним елементом суспільного прогресу виступає розвиток існуючої системи права і право інтелектуальної власності в цьому відношенні не є винятком, еволюціонуючі і зазнаючи значних змін відповідно до історичних умов і сформованими підходами до правового регулювання. Однак законодавець далеко не завжди встигає за змінами об'єктивної дійсності, що тягне за собою прогалини у правовому регулюванні.

У сучасному цивільному законодавстві існують значні труднощі в кожному конкретному нетиповому об'єкті творчості щодо визнання об'єкта авторського права. Подібна ситуація склалася щодо правової регламентації

такого напрямку творчої діяльності як боді-арт, найбільш популярним різновидом якого є «татуювання». Зазначені об'єкти в даний час законодавчо не регламентовані, що викликає суперечки щодо можливостей їх правової охорони і одночасно актуалізує і робить цікавими для вивчення всі питання, пов'язані з такими нетрадиційними об'єктами авторського права.

В останні два десятиліття в світі татуювання перестали сприйматись як виключно атрибути моряків, представників злочинного світу, байкерів та інших специфічних соціальних груп.

Татуювання отримало визнання як особливий вид мистецтва, звичайним явищем стало проведення виставок і арт-шоу, об'єктами яких служать татуювання. З'являються і правові дослідження, присвячені таким питанням, як: межі правового регулювання діяльності тату майстрів і можливість кваліфікації нанесення татуювання як висловлювання (в контексті свободи слова); особливості татуювання як об'єкта авторського права; потенційний конфлікт авторських прав на татуювання і особистих прав «носія» татуювання [2, с. 96].

Хоча в останні роки спостерігається явна тенденція прийняття суспільством татуювань як нормального для культури явища, способу самовираження художника і його клієнта, але юридична спільнота якось уповільнено усвідомлює, що татуювання охороняється авторським правом

Ключовим інститутом права інтелектуальної власності є саме авторське право, яке призначене захищати зовнішню форму вираження об'єкта інтелектуальної власності, тобто її «матеріальне втілення». Отже, виникає питання, чи можливе віднесення такого об'єкта, як тату, до результатів художньої творчості особи – майстра тату?

Оскільки тату не визначається законодавством України як окремий об'єкт права інтелектуальної власності, то необхідним і доцільним є аналіз законодавства з метою визначення правового режиму даного об'єкта.

Перш за все зазначимо, що татуювання – це процес нанесення перманентного малюнка на тіло людини методом локального травмування шкірного покриву і внесення пігменту в дерму. Тобто татуювання – це малюнок.

14 липня 1967 р. на конференції у Стокгольмі ухвалено Конвенцію про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності, яка виокремила і художні твори серед об'єктів права інтелектуальної власності. Результати цієї конференції вплинули на приєднання України до Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів, яка набрала чинності 25 жовтня 1995 р.

В українському законодавстві питанням авторсько-правової охорони присвячено Книгу четверту Цивільного кодексу України та Закон України «Про авторське право і суміжні права», який охороняє права авторів творів і тих осіб, які представляють результат творчої діяльності творців світові. У ч. 1 ст. 8 Закону, яка більш детально окреслює перелік об'єктів авторського права, висвітлених у ст. 420 ЦК України, до останніх також відносять і твори в галузі літератури та мистецтва, зокрема й ескізи (оскільки ескіз є тотожним малюнку) [3]. Отже, можна зробити висновок, що ескіз належить до об'єктів авторського права й охороняється як малюнок за умови відповідності критеріям охороноздатності, характерним для авторського права.

Тому, можна зазначити, що попри розширений перелік об'єктів авторського права у Законі, його не можна вважати вичерпним. Це дозволяє зробити висновок, що правову охорону можуть отримати також інші об'єкти, зокрема й «татуювання». Особливістю такої охорони є те, що об'єкти авторського права охороняються незалежно від їхнього призначення, жанру, обсягу, мети, ступеня завершеності й оприлюднення.

Для вирішення питання щодо можливостей правової охорони тату за допомогою норм авторського права варто зазначити, що ознаками охороноздатності об'єктів авторського права, які є характерними для даних об'єктів, є такі: по-перше, твір (тобто результат інтелектуальної творчої діяльності суб'єкта авторського права) має бути творчим, оригінальним, чимось новим порівняно з раніше відомим. Новизна може виражатися як у новому змісті, так і в новій формі. По-друге, об'єкт повинен мати об'єктивну вираженість: він має існувати в певній формі, яка буде доступною для сприйняття іншими людьми. По-третє, ознака змісту твору означає, що твір будь-якого змісту може бути об'єктом правової охорони з деякими обмеженнями, що визначаються законодавством. По-четверте, ознака оприлюднення означає, що твір будь-якого змісту може бути об'єктом правової охорони незалежно від того, чи виведений він із приватної сфери [4, с. 119].

Таким чином, можемо констатувати, що татуювання відповідає умовам охороноздатності, однак судова практика у таких справах до недавніх пір була дуже мізерною.

Однією з цікавих справ, пов'язаних з охороною авторських прав на татуювання – суперечка автора татуювання, зображеного на обличчі Майка Тайсона, з компанією Warner Brothers. У фільмі «Похмілля у Вегасі 2», де знявся Майк Тайсон, інший персонаж наносить собі на обличчя аналогічне татуювання. Віктор Вітмілл (автор татуювання) у 2011 році подав до суду на творців фільму. Суд відмовив автору в застосуванні забезпечувальних заходів у

вигляді заборони на показ фільму, в подальшому спір було вирішено в позасудовому порядку [1].

Що стосується макіяжу та боді-арту, то в американській практиці такі об'єкти визнаються об'єктами авторського права. У справі *Carrel v. Shubert* суд визнав авторські права на сценічний макіяж, використовуваний в мюзиклі «Cats» [5]. У справі *Paramount Pictures Corp. v. Axanar Prods., Inc.* суд також підтвердив наявність авторських прав на грим, який використовується для акторів у серіалі *Star Trek* [6].

Отже, зважаючи на невичерпність об'єктів авторського права в міжнародному і національному законодавстві, спираючись на все вищевикладене, можна зробити висновок, що, з огляду на специфіку татуювання, його можна віднести до об'єктів авторського права, а саме художнього твору. Проте за умови, якщо воно буде відповідати критеріям охороноздатності, властивим для об'єктів авторського права.

Однак, відсутність чіткої законодавчої регламентації окремих результатів інтелектуальної діяльності, зокрема об'єктів татуювання, тягне за собою ряд правозастосовчих проблем, усунути які можна шляхом зміни законодавства, а саме уточнивши поняття об'єктів образотворчого мистецтва, які охороняються авторським правом і розширивши їх видову класифікацію. Тому і виникає питання про актуальність і доцільність подальших наукових досліджень щодо можливості віднесення «татуювання» до похідних об'єктів авторського права в аспекті відтворення ескіза / малюнка на тілі людини.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Автор татуировки Майка Тайсона судится с авторами «Мальчишника в Вегасе». URL: <https://pravo.ru/interpravo/news/view/54558/>
2. Афанасьева Е.Г., Афанасьева Е.А. Татуировка как объект авторских прав, элемент внешности, средство самовыражения и результат выполнения работ. Социальные и гуманитарные науки. Отечественная и зарубежная литература. Серия 4: *Государство и право*. 2016. №3. С. 95-102.
3. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 13. Ст. 64.
4. Право інтелектуальної власності: академічний курс; За ред. О.П. Орлюк, О.Д. Святоцького. Київ: Ін Юре, 2007. С. 696.
5. *Carrel v. Shubert* URL: <https://www.ravellaw.com/opinions/efc737a5e0ec85d6c6c608834dc920cd>
6. *Paramount Pictures Corp. v. Axanar Prods., Inc.* URL: <https://www.copyright.gov/fair-use/summaries/paramount-pictures-axanar-productions-jan-3-2017.pdf>